

สร้างสรรค์ สังคมไทยขึ้นมาใหม่

ภายหลังวิฤกรรมของนักเรียน นิสิต นักศึกษาและประชาชน เมื่อวันที่ ๑๔-๑๕ ตุลาคม แม้บรรยากาศจะแฝงด้วยความเศร้า แต่ความปีติยินดีและความสุข แสดงออกทั่วไป

มีการช่วยกันทำงานสาธารณะ เช่น

เก็บกวาดถนน

ประชาชนมีอสังหาริมทรัพย์อันดีต่อกันเพิ่มขึ้น

ประชาชนเอาน้ำและอาหารไปเลี้ยงลูกเสือที่อำนวยความสะดวกในการ
จราจร

ผู้คนต่างมีความอดทนต่อกันมากขึ้น เช่น รถติดก็ไม่อารมณ์เสียเข้าใส่
กันเหมือนเดิม ฯลฯ

อันที่จริงภายหลังการปฏิวัตินี้ใครที่ยากจนอยู่อย่างไรก็ยังเหมือนเดิมหรือ
มีทรัพย์สินน้อยกว่าเดิม เพราะบริจาคนไปเรื่อย ๆ เริ่มตั้งแต่ นักศึกษาฯ ชุมชนฯ ใน
ธรรมศาสตร์ ประเทศก็ยากจนลงเพราะความเสียหาย แต่ประชาชนกลับมีความสุข
สูงขึ้น

แสดงให้เห็นว่า

ความสุขไม่ได้เกิดขึ้นเพราะมีทรัพย์สินมาก หากอยู่ที่ใจ

ถ้ามีความมุ่งหมายร่วมกัน มีความรักกัน มีความรู้สึกว่าจะได้รับความยุติ
ธรรม ประชาชนย่อมมีความสุขได้

ประชาชนไทยไม่เคยมีความรู้สึกอย่างนี้มาช้านาน เคยมีแต่ความทุกข์
ระทมหม่นหมอง ไม่รวมมือกัน ขาดอภัยสยไมตรีอันดีต่อกัน ตะเกียกตะกาย
เอาตัวรอด ซึ่งเป็นอาการของสังคมที่ป่วยอย่างชัดเจน

แม้บัดนี้สาเหตุแห่งโรคของสังคมไทยนั้นยังคงอยู่ แต่น่าจะถือโอกาส
ขณะที่มีน้ำใจแห่งความรักร่วมใจกันนี้พยายามขจัดโรคร้ายแห่งสังคมไทยเสีย
ด้วย โดยการสร้างสรรค์ชีวิตขึ้นมาใหม่

ให้ประเทศไทยเป็นดินแดนที่ประชาชนมีความสุขโดยทั่วถึง
มีการกระจายทรัพยากรอย่างยุติธรรม
เป็นสังคมแห่งศีลสัตย์ ปราศจากอาชญากรรม
เป็นประเทศที่ไม่ต้องขัดกลอนประทุเพราะไม่มีการผิดศีลลิตินาทาน
ประชาชนสามารถเดินตามตรอก ซอก ซอยได้ในยามวิกาล และท่องเที่ยว
เที่ยวสัญจรไปตามป่าเขาลำเนาไพรได้โดยไม่ถูกประทุษร้าย ประชาชนมีความ
เมตตาช่วยเหลือเกื้อกูลและอยู่ด้วยกันอย่างสันติสุข

ในภาวะปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ ๕๕-๕๐ เป็นผู้ที่ยาก
จนแสนสาหัส หาเช้ากินค่ำ กระเสือกกระสนหาปัจจัย ๔ เพื่อเลี้ยงชีพต้อง
ประสบความทุกข์ยากต่างๆ ขาดความสะดวก ไร้การศึกษา เกิดโรคอายุสั้น
ขาดสวัสดิภาพในชีวิตที่น่าจะพึงมีพึงได้ตามสมควรในฐานะที่เกิดมาเป็นมนุษย์

ในขณะที่เดียวกันที่คนอีกพวกหนึ่งมีชีวิตอยู่รอดด้วยความฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย
ทางวัตถุทั้งทางกินอยู่ เสื้อผ้า แฟชั่น การประกวด รถยนต์ โทรทัศน์สี ทีวีสี
ไนต์คลับ กินเลี้ยงหรูหรา ฯลฯ มีการกระพือเผยแพร่ความหรูหราฟุ่มเฟือยทาง
สื่อมวลชนต่าง ๆ ทำให้เกิดความเร่าร้อนด้วยความอยากได้วัตถุเหล่านี้

ทั้งประเทศระงมไปด้วยวัตถุนิยม บูชาวัตถุนิยม

คุณค่าของความเป็นมนุษย์ลดน้อยถอยลง ใครมีวัตถุมากก็ได้รับการยก
ย่องนับถือ ใครมีน้อยก็ถูกดูแคลนและไม่ได้รับความสะดวก

คนทั่วไปไปจ่อจ้องกันแต่เรื่องของเงินตรา การทำงานเพื่องานหรือทำงานเพื่อความดีมีแต่จะหมดไป

อำนาจของวัตถุนิยมทำให้เราทำตนอย่างไรคุณค่าและไร้ศักดิ์ศรีการทุจริตและการฉ้อราษฎร์บังหลวงระบอบถึงขั้นที่ไว้วางใจใครไม่ได้ การแสวงหาอภิสิทธิ์เข้าแทนที่ความยุติธรรม อาชญากรรมระบอบทั่วไป

บ้านเมืองสกปรกเน่าเหม็นเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ความฉาบฉวยสุกเอาเผากินเข้ามาแทนความประณีตบรรจง

ผู้คนมีแต่ความเร่าร้อน ไม่มีความสุข ขาดอภัยสัจยมิตรอันดีต่อกัน

การที่สังคมไทยต้องเจ็บป่วยถึงอาการหนักเช่นนี้เกิดขึ้นเพราะการปะทะกันระหว่าง กระแสวัฒนธรรมตะวันตกซึ่งเป็นวัตถุนิยมกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของไทย เกิดความปั่นป่วนจนตั้งตัวไม่ติด

การพยายามแก้ไขหรือการรักษาที่วางยาไม่ถูกกับโรค กลับไปใช้วิธีการที่ส่งเสริมให้โรคกำเริบขึ้นอีก ความป่วยของสังคมไทยจึงยิ่งเข้าขั้นตริทูต

สังคมไทย เดิมเป็นแบบในน้ำมีปลา ในนามีข้าว มีอาหารการกินสมบูรณ์พอทั่วตลอด ไม่มีความต้องการทางวัตถุอย่างอื่นมาก จึงไม่ต้องทำงานหนัก มีเวลาสำหรับพักผ่อน รื่นเริง ด้วยการดีดสีตีเป่าและการหาความบันเทิงใจอื่น ๆ เช่น ศิลปกรรมและวรรณกรรมที่งดงามต่างๆ ไม่จำเป็นต้องมีกลไกในสังคมและการปกครองที่ยุ่งยาก

เมื่อมาพบกับวัฒนธรรมของฝรั่ง ซึ่งเป็นวัตถุนิยมเข้า ทำให้เกิดความต้องการทางวัตถุต่าง ๆ ความต้องการนั้นยั่วให้เกิดขึ้นได้ง่ายไม่ว่าที่ใดคนไทย จึงเกิดความต้องการอย่างใหม่ขึ้นมามากมาย เช่น เสื้อผ้า ถนนหนทาง วิทยุ โทรทัศน์ รถยนต์ ฯลฯ

ถ้าต้องการวัตถุมากก็จะต้องมีการทำงานมากและมีกลไกของสังคมเพื่อประสิทธิภาพของงานและเพื่อการกระจายวัตถุอย่างยุติธรรม

สิ่งเหล่านี้มันได้แก่ **นิสัย**ในการทำงาน ความสามารถที่จะร่วมมือกันทำงาน ความรับผิดชอบต่อสังคม กติกาในสังคมและกลไกในการปกครองเกิดขึ้นได้ช้ากว่าความต้องการทางวัตถุ

ผลคือ **ความปั่นป่วน**อย่างที่เราประสบ

ประเทศไม่สามารถผลิตหรือหามาได้ซึ่งวัตถุที่จะพอแบ่งเฉลี่ยกันไปได้ทุกคน จึงเกิดการมียาวสาวได้สาวเอา เอาตัวรอด อยากได้ก่อนเอารัดเอาเปรียบพยายามทุกอย่างที่จะให้ได้ก่อน ถ้าไม่ได้ทางสุจริตก็ใช้วิธีทางทุจริตเพื่อให้ได้เงินตราซึ่งเป็นเครื่องมือของวัตถุนิยม

ผู้ที่อยู่ในฐานะได้เปรียบก็ยิ่งเอาเปรียบ และมีการกระทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ซึ่งอยู่ในฐานะเสียเปรียบเดือดร้อนยิ่งขึ้น ๆ

การใดที่เป็นทางได้ (วัตถุ) คนส่วนน้อยก็สูบเอาไป

การใดที่เป็นทางเสียก็ผลักไปให้คนส่วนใหญ่

ความสะดวกและบริการต่างๆ เช่น ถนนหนทาง สถานศึกษา โรงพยาบาล มีไว้เพื่อประโยชน์แก่คนส่วนน้อย

คนส่วนน้อยในกรุงหรือในเมืองใหญ่มีกลวิธีในการไปสูบทรัพยากร จากประชาชนทั่วประเทศมาจับจ่ายใช้สอยกันเพื่อประโยชน์ของคนส่วนน้อย

คนส่วนใหญ่ต้องแบกภาระการจับจ่ายใช้สอยของประเทศ ภาษีอากรได้มาจากประชาชนผู้ซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค งบประมาณแผ่นดินร้อยละ ๖๐ เคยได้มาจากค่าพรีเมียมข้าวซึ่งแน่นอนผู้ออกคือ ชาวนา

การขึ้นภาษีบางประเภท เช่น รถยนต์ และน้ำมันซึ่งอ้างว่าเป็นการเก็บจากคนมีนั้น แท้ที่จริงก็คนจนอีกที่จะต้องเป็นผู้ออก เพราะมีทางที่จะผลักกันต่อ ๆ ไป เช่น

ข้าราชการเรียกเงินเอาจากพ่อค้า

แพทย์เรียกค่าบริการเพิ่มขึ้นจากพ่อค้า

พ่อค้าไปขึ้นราคาของ

คนยากคนจนที่ไม่มีทางจะผลัดต่อไปให้ใครอีกต้องรับเป็นผู้ออกในที่สุด โดยชื่อของราคาแพงขึ้น

การกระทำหลายอย่างที่เราคุ้นเคยและคิดเห็นกันว่าสุจริต แต่ที่จริงเป็นการก่อความเดือดร้อนอย่างมหันต์ให้แก่ประชาชน การที่คนมีเงินพากันกว้านซื้อที่ เมื่อที่ได้กำไรเป็นล้านหรือเป็นสิบล้าน ผู้ที่ต้องจ่ายเงินให้ก็คือผู้ที่อยู่ในฐานะจะผลัดการจ่ายค่าที่นั่นต่อ ๆ ไปจนถึงกลุ่มสุดท้ายคือ ผู้ที่ยากจน

ผู้ที่มีเงินมากอาจนำเงินนั้นไปลงทุนในทางที่เกิดโทษแก่สังคม เช่น สร้างสถานที่อาบอบนวด หรือนำไปลงทุนประดิษฐ์เครื่องอุปโภคบริโภคที่ไม่จำเป็นแก่ชีวิต เช่น เครื่องสำอาง ทอพี่ เป็นต้น แล้วใช้อำนาจเงินเข้าจ้างสื่อมวลชน และวิธีการชนิดต่าง ๆ เช่น ใช้ตัวตลกประกอบโหมโฆษณาช่วยยู่ให้ประชาชนเกิดความต้องการ เมื่อประชาชนยังเกิดความต้องการสิ่งไม่จำเป็น ก็ยิ่งเกิดความเดือดร้อน

นี่จะเห็นได้ชัดว่า **อำนาจของความต้องการเงินตราเป็นเครื่องกำหนดการกระทำของทุกฝ่ายในสังคม** โดยไม่นึกถึงการก่อความเดือดร้อนให้ประชาชนเป็นส่วนรวม

ความไม่รับผิดชอบต่อส่วนรวมและการกระทำที่ส่งความเดือดร้อนและความเร่าร้อนไปให้ประชาชนนั้นพบทั่วไปในสังคมไทย

สังคมนั้นเปรียบเหมือนร่างกาย อวัยวะน้อยใหญ่ประกอบกันขึ้นเป็นร่างกาย และอยู่ด้วยกันอย่างมีสมดุล ถ้าอวัยวะใดบกพร่องหรือเป็นโรคก็จะส่งความไม่สบายไปทั่วร่างกาย และโรคที่เริ่มต้นที่อวัยวะใดอวัยวะเดียวอาจทำให้ร่างกายถึงแก่ความตายไปทั้งหมดได้

สังคมก็เช่นกัน ถ้าปล่อยให้ส่วนใดส่วนหนึ่งเดือดร้อน โดยเฉพาะเมื่อประชาชนส่วนใหญ่เดือดร้อนสังคมทั้งหมดก็จะป่วยไปด้วย

สังคมจะเป็นสุขได้ ก็ต่อเมื่อเรามีความสมานฉันท์รักใคร่เมตตาต่อกันโดยทั่วตลอด และมีความรับผิดชอบต่อสังคม

การแก้ปัญหาที่แล้วมายังไม่ปรากฏผลดี ประชาชนยังมีความทุกข์เร่าร้อนเหมือนเดิมหรือมากขึ้น เพราะการแก้ไขไม่ตรงกันสาเหตุแห่งโรค

การพยายามเร่งรัดพัฒนาทางเศรษฐกิจดูเหมือนทำให้คนจนยิ่งจนลงไป ขณะที่ยังแก้ไขกลไกความยุติธรรมในสังคมไม่ได้ เมื่อพัฒนาเศรษฐกิจอุตสาหกรรม นายทุนและผู้มีอิทธิพลก็สูบเอาผลประโยชน์ไปหมดและยังทำให้คนจนขาดรายได้

ยกตัวอย่างง่าย ๆ อย่างเดียว เช่น

ชาวบ้านเคยทอผ้าด้วยกี่ ทำกันได้ทั่วครัวเรือนสำหรับใช้เองและขายได้เงินบ้าง เมื่อหันไปทอด้วยเครื่องจักรและคนหันไปนิยมใช้ผ้าที่ทอจากโรงงานใหญ่ อะไรเกิดขึ้น ผู้ที่ได้เงินคือต่างประเทศผู้ผลิตเครื่องจักร และนายทุนเจ้าของโรงงาน กรรมกรจะมืองานทำบ้างก็เป็นส่วนน้อยเมื่อเทียบกับชาวบ้านทั่วประเทศที่เคยทอผ้าด้วยมือ คนทั่วไปก็จะขาดรายได้และเพิ่มรายจ่ายขึ้น

การพัฒนาอุตสาหกรรมแบบนี้ก็จะบีบให้ประชาชนลำบากยิ่งขึ้น ๆ

เราจะทำอย่างไรที่จะแก้ปัญหานักที่เผชิญหน้าขณะนี้ เช่น การที่คนส่วนใหญ่รู้สึกว่ามีรายได้ไม่พอแก่การครองชีพ ชำนาญและกรรมกรก็ได้ไม่พอ ข้าราชการทั้งพลเรือนและทหารทั้งผู้ใหญ่และผู้น้อยต่างก็รู้สึกว่าได้เงินเดือนไม่พอ การสาธารณสุขไม่พอ การศึกษาไม่พอ อาชญากรรมเพิ่มขึ้น ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์เพิ่มขึ้น ฯลฯ

รัฐบาลไม่มีทางแก้ปัญหาด้วยการเพิ่มเงินเดือนให้ข้าราชการพอเพียง เพราะไม่มีเงินจ่าย

แล้วเราจะทำอย่างไรกัน

ที่เราเดือดร้อนจนวุ่นวายและแก้ปัญหามาไม่ได้ถึงบัดนี้เพราะเราลุ่มหลงไปในทางที่ผิด

สิ่งที่ผิดก็คือ เราไปหลงเอาความต้องการทางวัตถุมานเป็นแกนของสังคม ตามอย่างฝรั่ง ซึ่งใช้หลักพัฒนาให้เกิดการอยากได้วัตถุเป็นเครื่องกระตุ้นให้เกิดการทำงาน

แม้สังคมฝรั่งจะมีเวลาปรับตัวกับวัตถุนิยมมากกว่าเราและพยายามสร้างกลไกต่าง ๆ เพื่อความยุติธรรมในสังคม ก็ต้องพบความเดือนร้อน ประชาชนไม่มีความสุขที่แท้จริง มีความเผด็จเผ่าร้อนต่าง ๆ มีปัญหาครอบครัว คนชรา และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ เพราะวัตถุเข้ามาแทนที่จิตใจ

การพยายามเอาทรัพยากรธรรมชาติมาเล่นอย่างสนุก สนองความอยากเกินความจำเป็นก่อปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น

สิ่งแวดล้อมเน่าเหม็นเป็นอันตรายต่อสุขภาพและชีวิตของมนุษย์เพิ่มขึ้น
วัตถุดิบต่าง ๆ ร่อยหรอไปสร้างความลำบากแก่คนรุ่นหลัง

มีการแก่งแย่งวัตถุดิบเป็นชนวนให้เกิดความแตกแยกและสงครามน้อยใหญ่ต่าง ๆ ในโลก

มีฝรั่งเป็นอันมากที่ไม่พอใจสภาพสังคมในปัจจุบันของตน พยายามแสวงหาทางออกต่าง ๆ บ้างไปเป็นฮิปปี อย่างที่เราทราบกันในโลกมีการตีความหมายของคำว่าเสรีภาพผิดกันเป็นอันมากเสรีภาพที่แท้จริงนั่นคือ

การที่จิตใจเป็นเสรีจากอำนาจของความเห็นแก่ตัว มีความเบาสบายเป็นสุข สามารถช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อส่วนรวมอย่างแท้จริง

ที่พากันเข้าใจผิดคิดว่า เสรีภาพคือการที่สามารถทำอะไรตามใจตนเอง จึงมีการกระทำที่ไม่รับผิดชอบต่อผู้อื่นหรือประเทศอื่นเพิ่มขึ้นๆ ทำให้เดือดร้อนกันไปหมดทั่วโลก

เมื่อโลกผิด แต่เราก็กังไม่รู้ว่าตัวเองและหลงเดินตามเขาไปเรื่อย ๆ ยิ่งถลำตัวเข้าไปหาความเดือดร้อน คนไทยก็มีความสุขน้อยลง ๆ อย่างในปัจจุบัน

ควรแก้ปัญหาโดยกลับทิศทางเสียใหม่ ใช้ศีลธรรมเป็นจุดมุ่งหมายเป็นแกนกลางของสังคมแทนที่วัตถุนิยม

ให้ความสำคัญแก่จิตใจเป็นใหญ่ส่วนวัตถุเป็นรอง สร้างสรรค์ให้สังคม เต็มไปด้วยเมตตาต่อกัน ใช้วัตถุพอเป็นเครื่องประกอบ เข้าเสพวัตถุด้วยความ ระมัดระวัง

ถ้าลดความสำคัญของวัตถุลง การแก่งแย่งจะน้อยลง มนุษย์จะมีเวลาที่จะ มีน้ำใจต่อกันมากขึ้น มีเวลาที่จะมีความสุขมากขึ้น

อาจจะยังไม่สายเกินไปสำหรับสังคมไทยที่จะกลับไปหาสังฆกรรม เพราะ สถาบันทางพุทธศาสนาแม้ระยะหลังจะสูญเสียความหมายที่แท้จริงและหลงไป ในทางวัตถุกับเขาด้วย ก็ยังมีอิทธิพลต่อจิตใจของชาวไทยอย่างแน่นแฟ้น

แม้เราจักเชื่อว่าธรรมะจะช่วยแก้ปัญหาสังคม แต่ขณะนี้ไปสอนธรรมะ ให้คนทั่วไป ก็จะไม่มีการฟังเพราะต่างหน้ามีคด้วยการหาเลี้ยงชีพและไล่ติดตามเงินตรา

ขั้นแรกควรจัดการโดยเร็วที่จะให้ประชาชนมีปัจจัย ๔ ครบทุกคน การ กุศลแบบแจกของ หรือสังคมสงเคราะห์แบบผิวเผินที่ทำกันอยู่ไม่อาจแก้ปัญหา ได้จริงจัง **ต้องมีระบบที่จะให้มีการกระจายทรัพยากรอย่างยุติธรรม** ให้ประชา ชนช่วยตัวเองได้ การกระทำต่างๆ ต้องมุ่งไปที่ประโยชน์ของประชาชนส่วน ใหญ่ อันหมายถึงคนที่ยากจน

เมื่อประชาชนได้ปัจจัย ๔ แล้ว ต้องให้การศึกษาที่ถูกต้องอันหมายถึง การศึกษาที่ส่งเสริมอุดมการณ์และสังฆกรรมเป็นปฐม

กลไกทุกอย่างในสังคมจะต้องมุ่งไปสู่ผลอันเดียวกัน เพื่อสร้างสรรค์ สังคมไทยในอุดมคติขึ้นมาใหม่ให้ได้

ขอเสนอข้อคิดเห็นดังนี้

๑. การประหยัดตัดความฟุ้งเฟ้อ

การประหยัดตัดความฟุ้งเฟ้อเป็นเรื่องรีบด่วนและต้องทำจริงจังเพราะจะ ทำให้ผู้มีรายได้น้อยพออยู่ได้ ควรกินอยู่เท่าที่จำเป็น แต่งตัวง่าย ๆ ไม่ใส่เสื้อ

นอกผูกไท หรือแต่งกายฟุ่มเฟือยอื่นๆ อะไรที่เป็นการฟุ่มเฟือยฟุ้งเฟ้อต้องเลิกหมด เช่น การประกวดนางงาม ประกวดแพชั่น ในดัลลัสโรงอาบอบนวด เครื่องสำอางต่าง ๆ

การงดเว้นจากความหรูหราฟุ่มเฟือยนี้จะต้องทำเหมือนกันหมด ไม่ควรถือว่ามีเงินมากก็ฟุ่มเฟือยได้ แบบคำขวัญในสมัยหนึ่งที่ว่า

“ต้องคำนึงถึงฐานะของแต่ละบุคคลซึ่งไม่เหมือนกัน”

เพราะการหรูหราฟุ่มเฟือยเป็นตัวอย่างให้คนเอาอย่างกัน และชักนำไปให้สังคมเราร้อนไปหมดเพราะความอยาก

สื่อมวลชนควรงดเว้นการโฆษณาสิ่งส่งเสริมความฟุ้งเฟ้อเห่อเหิมและสิ่งที่เป็นพิษเป็นภัยแก่ประชาชนอย่างอื่น แต่มุ่งส่งเสริมปัญญาของประชาชนพยายามเผยแพร่อุดมการณ์และศีลธรรม

หากคณะรัฐมนตรีและผู้ใหญ่อื่นๆ ในสังคมเป็นผู้นำเกี่ยวกับการประหยัลดตัดความฟุ่มเฟือย ก็จะปรากฏผลเร็วขึ้น เราคงไม่ลืมว่า ท่านมหาตมะ คานธี แต่งตัวด้วยเสื้อผ้าแต่เพียงน้อยชิ้น แต่มีคนเคารพนับถือท่านทั่วโลก

ทั้งทางราชการและเอกชนใช้ทรัพยากรมหาศาลในเรื่องของวัตถุ เช่น การก่อสร้างอาคารและซื้ออุปกรณ์ราคาแพงต่างๆ เราไปย่ำที่ที่ทำการอันโอโงงของกระทรวง ตึกรัฐสภาใหม่ที่ดงาม ตึกใหญ่ ๆ ในมหาวิทยาลัย โบสถ์สวย ๆ พระพุทธรูปองค์ใหญ่ ยิ่งกว่าส่งเสริมปัญญาและประสิทธิภาพของมนุษย์ที่ใช้วัตถุโอโงงเหล่านั้น การกระทำอันฉาบฉวยเหล่านี้จะต้องหยุดและหันกลับไปสู่แก่นสารที่เป็นสาระมากขึ้น

๒. การใช้ชีวิตสงบ

เมื่อสังคมใหญ่และยุ่งมากขึ้น การที่จะทำงานใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับสังคมจะต้องมีเวลาศึกษาให้รอบคอบลึกซึ้ง แต่คนไทยขณะนี้ยังมีตำแหน่งรับผิดชอบสูงยิ่งไม่มีเวลาคิด ชีวิตต้องหมดไปกับการรับแขก การทำพิธีรีตองต่าง ๆ งาน

ศพ งานแต่งงาน คดคิด งานฉลองต่าง ๆ การกินเลี้ยง จิปาถะ ไปเปิดศึก ไปเปิดการประชุม เปิดป้าย ไปอวยพรผู้ใหญ่ มีเพื่อนเก่า ญาติพี่น้อง พ่อค้า ต้องการพบ ฯลฯ

คูชีวิตจะมั่วไปเช่นนี้ทุกวัน แล้วจะเอาเวลาที่ไหนมาศึกษาปัญหาต่างๆ ให้ลึกซึ้ง จะเอาเวลาที่ไหนมาคิดปรับปรุงสิ่งที่ควรปรับปรุง

คนไทยเราควรจะมีเวลาอยู่กับบ้านเงียบๆ บ้างเพื่ออ่าน เขียน คิด และอบรมลูกให้เป็นคนดี แทนที่จะใช้ชีวิตโหดไปโดยไม่ได้ประโยชน์อะไรจริงจัง
พิธีรีตอง การเลี้ยง การฉลอง ควรมีน้อยที่สุด

การแต่งงาน งานศพ ก็ควรทำกันในวงแคบ ไม่ต้องไปให้คนมามากๆ
เพื่อเป็นเกียรติ แก่ตน อันเป็นเรื่องหนักไปทางกิเลส

การเปิดศึก เปิดประชุม ก็ควรทำกันเองไม่ต้องไปเชิญขุนนาง รัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรี

ท่านเหล่านั้นจะได้มีเวลาคิดอ่านปรับปรุงบ้านเมืองมากขึ้น

การใช้เวลาให้หมดไปโดยไม่มีเวลาคิดเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้แก้ปัญหาสังคมไทยไม่ได้ในปัจจุบัน

๓. การกระจายทรัพยากรที่ยุติธรรม

ควรจัดการปฏิรูปที่ดินให้ชาวนาเป็นเจ้าของที่ดินเอง เลิกการเล่นที่ขายที่ ให้มีการเก็บภาษีมรดก ทั้งรัฐและประชาชนจะต้องร่วมกันให้มีการเก็บภาษีรายได้ให้ได้ตามความเป็นจริง ให้กรรมกรและผู้บริโภคถือหุ้นในโรงงาน ให้ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่กับผู้น้อยเงินเดือนใกล้เคียงกันมากกว่าในปัจจุบัน และดำเนินมาตรการวิธีอื่นๆ ที่จะให้มีการกระจายทรัพยากรอย่างยุติธรรม

ควรระงับการลงทุนชนิดที่ส่งเสริมความฟุ่มเฟือยและก่อความเดือดร้อนแก่ประชาชน

ส่งเสริมให้มีการนำเงินที่มีอยู่ในประเทศไปใช้หรือลงทุนในทางที่จะให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ โดยเฉพาะทางเกษตรกรรม

๔. จัดการสาธารณสุขปโภคเพื่อประชาชน

ที่แล้วมาบริการสาธารณสุขต่าง ๆ เช่น ถนนหนทาง โรงพยาบาล มีขึ้นเพื่อประโยชน์คนกลุ่มน้อยเป็นสำคัญ ทั้ง ๆ ที่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศเป็นผู้จ่ายภาษีทั้งทางตรงและทางอ้อม

ประชาชนไม่ได้รับความสะดวกในการเดินทางต้องรอรถเมล์อย่างน่าสงสาร เด็กนักเรียนที่ห้องโหนรถเมล์ต้องประสบอุบัติเหตุเสียชีวิตปีละจำนวนมาก เมื่อมีรถส่วนตัวมากขึ้น ประชาชนที่เดินถนนก็ยิ่งประสบความลำบากเพิ่มขึ้น เช่น

เดินถนนลำบาก

รถเมล์วิ่งไม่สะดวก

ต้องหายใจเอาควันและแก๊สพิษจากรถยนต์เพิ่มขึ้น

ลูกของประชาชนคนเดินถนนต้องเสี่ยงต่อการถูกรถทับตายมากขึ้น แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาที่แล้วมาว่ายิ่งพัฒนายิ่งทำให้คนจนลำบากขึ้น

สถานบริการตรวจรักษาพยาบาลก็มีแต่ในเมืองใหญ่ แต่ประชาชนประมาณร้อยละ ๘๕ อยู่ในชนบทขาดแคลนบริการเป็นอย่างยิ่ง

ถ้ารัฐบาลจะจัดการสาธารณสุขปโภคอะไร ก็ควรจะนึกถึงประชาชนที่ยากจนก่อน

ควรจะใช้มาตรการที่ให้รถโดยสารสาธารณะวิ่งได้คล่องตัว ยิ่งกว่ารถส่วนตัว

ถ้าจะใช้รถที่ขับเคลื่อนด้วยกำลังไฟฟ้าก็จะลดแก๊สพิษในปอดของประชาชนคนเดินถนน หรือที่ตั่งบ้านเรือนอยู่ข้างถนนไปได้บ้าง

ถ้าส่งเสริมให้คนเดินและใช้จักรยานกันให้มากได้โดยปลอดภัย ก็จะตัดรายจ่ายและเป็นการส่งเสริมสุขภาพ

การสาธารณสุขก็ต้องจัดให้ประชาชนได้รับทั่วถึงโดยเร็ว ซึ่งมีทางทำได้ถ้าไม่ติดอยู่ในรูปแบบและวิธีการที่ไปลอกเขามาผิด ๆ

๕. ระบบราชการ

ประเทศไทยใช้ระบบราชการทำทุกสิ่งทุกอย่างในประเทศอะไร ๆ ก็ต้องให้ “**ทางราชการรับรอง**” จึงจะถือว่าใช้ได้ เอกชนหรือสถาบันอื่นจะเข้าช่วยก็คิดขี้ดว่า มิใช่หน่วยงานของราชการ หรือ “**ไม่มีอำนาจหน้าที่ทางราชการ**”

การณ์ปรากฏแล้วว่าราชการทำไปไม่รอด ระบบราชการเองก็ไม่มีประสิทธิภาพอย่างยิ่ง

ราชการพยายามวางกฎเกณฑ์ทุกอย่างแล้วจับข้าราชการตั้งอยู่ในกรอบไม่ต้องใช้ความคิดความอ่าน

อำนาจการตัดสินใจก็ให้ไว้ที่ผู้ใหญ่ระดับสูงซึ่งอยู่ห่างจากฐานปฏิบัติการผู้น้อยก็ไม่ได้หัดตัดสินใจและรับผิดชอบเอง เมื่ออายุมากขึ้นก็เลื่อนไปเป็นผู้ใหญ่ แต่เนื่องจากไม่ได้ฝึกรับผิดชอบมาก่อนจึงไม่มีความสามารถ ราชการไทยจึงขาดผู้ที่สามารถในการทำงานทั้งผู้น้อยและผู้ใหญ่

ราชการไทยเพิ่งเล็งเรื่องการให้ปฏิบัติตามกฎ แต่เกือบไม่มีใครเอาใจใส่เกี่ยวกับผลงานเลย ขอให้ทำตามกฎ หรือแสดงว่าทำตามกฎก็แล้วกัน การงานจะไม่ได้ผลหรือเสียหายเท่าใดข้าราชการก็ได้เงินเดือนขึ้นไปเรื่อยๆ และได้รับผลประโยชน์อย่างอื่นเพิ่มขึ้น เช่น ได้เหรียญตราและสายสะพาย ซึ่งถ้าเป็นพนักงานของบริษัทก็คงถูกไล่ออกไปนานแล้ว รัฐบาลยังต้องรับภาระที่จะต้องจ่ายบำนาญให้แก่ข้าราชการที่ไร้ประสิทธิภาพเหล่านี้อีกจำนวนมหาศาล

ควรทำการปรับปรุงระบบข้าราชการเสียใหม่ โดยเพิ่งถึงถึงผลงานยิ่งกว่า

วิธีการควรเปิดโอกาสให้ข้าราชการใช้สติปัญญาของตนเองที่จะทำให้ งานเจริญ ผู้บังคับบัญชาระดับอธิบดีควรรับเหมาความรับผิดชอบไป ถ้ามีกฎว่าทำงานล้มเหลวหรือไม่ได้ผลตามภารกิจที่ตกลงกันไว้ต้องไล่อธิบดีออก

อย่างนี้จะเกิดประโยชน์หลายอย่าง เช่น คนที่รู้ตัวว่าไม่สามารถก็จะไม่กล้ารับตำแหน่ง คนที่รับแล้วก็ต้องขวนขวายเต็มที่ จะเลือกคนไม่ดีเข้าทำงาน หรือปล่อยให้มีการรั่วไหล หรือให้ลูกน้องทำงานไม่มีประสิทธิภาพ การงานก็จะล้ม ตนก็ต้องถูกไล่ ออก อย่างนี้จะทำให้เกิดระบบที่ควบคุมตัวเองขึ้นเป็นทอด ๆ ให้ทุกคนอยู่ได้ด้วยผลงาน ไม่ใช่ทำก็ชามไม่ทำก็ชามอยู่เหมือนเดิม

๖. การพัฒนาชุมชน

ขณะนี้ประชาชนในชนบทซึ่งมีอยู่ ๘๕ เปอร์เซ็นต์มีรายได้ไม่พอเลี้ยงชีพขาดสวัสดิภาพ ต้องชมชานเข้ามาในเมืองเพื่อหาอาชีพต่าง ๆ เช่น เป็นกรรมกร เป็นคนใช้ เป็นโสเภณี ฯลฯ พ่อแม่ลูกต้องพลัดพรากจากกัน ที่จนตรอกถึงต้องขายลูกก็มี ภาวะอย่างนี้น่าสงสาร และทำให้สังคมไม่มีเสถียรภาพ เป็นปัญหาที่รีบด่วนที่สุด

ถ้าทุกฝ่ายตั้งใจช่วยแก้ไข ปัญหานี้ก็จะแก้ไขได้ โดยถือหลักพัฒนาชุมชนให้สามารถเลี้ยงตัวเองได้

การพัฒนาชุมชนนี้ รัฐบาลไม่ควรส่งหน่วยราชการต่าง ๆ เข้าไปทำ

เพราะระบบราชการที่แล่วมานั้นมีประสิทธิภาพต่ำ ไม่สุจริต และไม่ร่วมมือกัน ถ้าเข้าไปช่วยพัฒนาถึงตัวชุมชนอาจทำให้งานล้มเหลว

ควรให้ประชาชนทำเองด้วยวิธีการของเขา ถ้ารัฐบาลเป็นประกันให้ชุมชนกู้เงินด้วยดอกเบี้ยราคาต่ำได้มากพอที่จะซื้อที่ดินเป็นของตนเอง สร้างที่อยู่อาศัย ซื่ออุปกรณ์ที่จำเป็น ชุมชนเหล่านี้จะอยู่ได้ทันที และเริ่มมีผลิตผลภายใน

๑ ปี ซึ่งสามารถเลี้ยงชุมชนนั้นได้พอและส่งออกขาย จะสามารถค่อย ๆ ผ่อนใช้เงินกู้ได้ ควรให้ชุมชนจัดการปกครองตนเอง ซึ่งจะเป็นการแบ่งเบาภาระรัฐบาลเป็นอย่างยิ่ง

ชุมชนเช่นนี้ ภายหลังจากที่มีปัจจัย ๔ แล้วควรเริ่มให้การศึกษาแก่เด็กและผู้ใหญ่ในทางที่ถูกต้อง โดยยึดแนวแห่งศีล สมาธิ ปัญญา และการรับผิดชอบต่อสังคมเป็นอุดมการณ์

๗. ทหารตำรวจและการป้องกันประเทศ

การสู้รบกันในต่างประเทศในระยะหลัง โดยเฉพาะสงครามเวียดนามน่าจะเป็นบทเรียนให้เราทบทวนวิธีการป้องกันประเทศเสียใหม่ สงครามในเวียดนามแสดงให้เห็นว่า ประเทศที่มีแสนยานุภาพมากกำลังทางเศรษฐกิจมหาศาลไม่สามารถเอาชนะสงครามประชาชนได้

หลักการก็คือ **เราจะต้องเตรียมทำสงครามประชาชนเพื่อป้องกันประเทศโดยวิธีประหัต**

เราไม่มีนโยบายรุกรานใครฉะนั้นไม่ต้องมีอุปกรณ์สำหรับการรุกราน แต่เราไม่ต้องการให้ใครมารุกรานหรือแทรกแซงให้กิจการของเรา

เราควรฝึก**ประชาชนทุกคนเพื่อการป้องกันประเทศ**

ทหารและตำรวจที่แท้จริงนั้นมีอุดมการณ์ที่จะปกป้องประโยชน์ของประชาชน คำว่า “ทหารคือสภาพบุรุษของโลก” ก็ดี คำว่า “ผู้พิทักษ์ สันติราษฎร์” ก็ดี ล้วนแสดงถึงอุดมการณ์ดังกล่าว

ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันสร้างสรรค์ชีวิตใหม่ ให้ประชาชนรักทหาร ตำรวจ และให้ทหารตำรวจรักประชาชน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันด้วยความเมตตา

ชายและหญิงทุกคนจะต้องรับใช้ประเทศด้วยการเป็นทหาร ให้ถือว่าการเป็นทหารเป็นของมีเกียรติ การเป็นทหารเป็นการศึกษาอบรมทั้งทางกำลังกายและทางปัญญา

ในยามไม่มีสงครามก็ให้ทหารซึ่งมีอุปกรณ์ต่างๆ ช่วยชาวบ้านทำงาน เช่น สร้างทาง และทำการเกษตรกรรม เป็นต้น

ที่บันทึกว่าไม่มีงบประมาณจ้างตำรวจได้พอเพียงกับความต้องการนั้น ถ้ายอมรับการเปลี่ยนแปลงวิธีการก็ทำได้โดยไม่ต้องใช้เงินเพิ่มขึ้น ได้แก่ การให้ทหาร นักเรียน นักศึกษา และประชาชน เข้าช่วยงานบางอย่างของตำรวจ เมื่อเร็ว ๆ นี้ก็เห็นกันแล้วว่า ลูกเสือสามารถแบ่งเบางานของตำรวจจราจรไปได้เพียงไร

ความรัก ความเมตตาต่อกันระหว่างทหาร ตำรวจ และประชาชนเป็นสิ่งที่ต้องทำขึ้นให้ได้จริงจึงด้วยวิธีการใหม่ มิใช่โดยการใช้กำลังเพียงอย่างเดียว

๘. อิทธิพลของต่างประเทศ

เราควรถือหลักเป็นมิตรกับเพื่อนบ้านและนานาประเทศ ไม่เข้าแทรกแซงกิจการของประเทศเพื่อนบ้าน ไม่ส่งทหารออกไปรบนอกประเทศ

ที่แล้วมาเราปล่อยให้ต่างประเทศเข้ามามีอิทธิพลต่อไทยมากมายทั้งทางวัฒนธรรม ทางการศึกษา และเศรษฐกิจ บัดนี้ปรากฏชัดเจนแล้วว่าไม่สามารถแก้ปัญหาของไทยได้หรือยิ่งกลับทำให้แก้ปัญหาไม่ได้ เราจะต้องแก้ปัญหาของเราเองด้วยอุดมการณ์ที่เข้ากับลักษณะความเป็นไทย และด้วยวิธีของไทยเอง โดยกีดกันอิทธิพลของต่างประเทศออกไปทุกวิถีทาง

มีเรื่องที่จะต้องพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องนี้หลายด้าน เช่น เรื่องของทหารต่างชาติในประเทศไทย เรื่องการให้ต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศ เรื่องผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศ เรื่องการส่งนักศึกษาไปเรียนต่างประเทศ เรื่องส่งข้าราชการไปประชุมและไปดูงานต่างประเทศ

๕. การศึกษา

การศึกษาที่ถูกต้องมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างสรรค์สังคมไทยในอุดมคติ

การศึกษาที่แล้วมามีการสูญเปล่ามากและก่อให้เกิดปัญหาอย่างยิ่ง เราเอาเด็กมาเรียนในห้องเรียนให้ท่องจำวิชาต่างๆมากมาย โดยไม่ทราบว่าเพื่อประโยชน์อะไรแน่นอน

เราส่งเสริมว่าการศึกษาคือเป็นของดี แต่เมื่อเอาลูกชานามาเรียนจบ ม.ศ.๓ หรือ ม.ศ.๕ แล้ว เขากลับไปทำนาทำไร่ไม่ได้ ทำอย่างอื่นก็ไม่ได้ เกิดเป็นปัญหาขึ้น

ในระบบการศึกษาของเราจึงศึกษาไป ๆ ก็ยิ่งแยกตัวจากชาวบ้านแยกตัวออกจากปัญหาของชาวบ้าน จบไปก็เป็นคนละชั้นกับชาวบ้าน เข้ากันไม่ได้

ข้าราชการรับใช้ประชาชนไม่ได้ เพราะไม่เข้าใจปัญหาประชาชนและเป็นชนชั้นที่เหนือประชาชน

ผู้ที่จบการศึกษาชั้นสูงออกไป ถ้าไม่รู้จักรับผิดชอบต่อสังคม หากแต่ฉวยโอกาสกอบโกยผลประโยชน์เข้าตัวเอง จะเรียกว่าเป็นบุคคลที่ได้รับการศึกษาได้อย่างไร

การศึกษาที่ถูกต้องจะต้องช่วยแก้ปัญหาสังคม

มิใช่เพิ่มปัญหาสังคม

ในหน่วยงานส่วนใหญ่ของราชการในปัจจุบัน จะเห็นว่าเหตุที่งานไม่เดินนั้นเกิดเพราะความเกียจคร้าน ความไม่ร่วมมือกัน การตั้งแง่เข้าหากัน ภาพเหล่านี้ น่าจะสะท้อนให้เห็น “ผลของการศึกษา” ของเราได้อย่างชัดเจน

เราส่งเสริมเกียรติภูมิของการเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยจนนักเรียนต้องการเข้ามหาวิทยาลัยกันเกือบหมด ทุกปีจะมีนักเรียนที่จบ ม.ศ.๕ เข้ามหาวิทยาลัยไม่ได้เป็นหมื่นคน ต้องร้องไห้คัดค้านครวญ และไม่รู้จะไปทำอะไร เป็นกำลังสูญเปล่าและก่อให้เกิดปัญหาสังคม

ควรจะต้องมุ่งหมายของการศึกษาให้ชัดเจน และเปลี่ยนแปลงวิธีการ
เสียใหม่

การศึกษาจะต้องอบรมให้เป็นมนุษย์ รู้คุณค่าของความเป็นมนุษย์ และ
เข้าใจสังคมที่ตัวอาศัยอยู่ ให้รู้จักรับผิดชอบต่อสังคมโดยมีอุดมการณ์ที่จะช่วย
เหลือเกื้อกูลเพื่อนมนุษย์และมีศีลธรรม

การเรียนประยุกต์วิทยาให้ถือว่ามีความสำคัญเป็นรอง

การเรียนให้ใช้วิธีปฏิบัติการจริงๆ ให้มาก เช่น ช่วยกันรักษาความสะอาด
ของบ้านเมือง ช่วยให้การศึกษแก่ประชาชน ช่วยในการส่งเสริมสาธารณสุข
และป้องกันโรค ช่วยงานของ ตำรวจ จักรวรรจร ช่วยสร้างทาง ช่วยชาวบ้าน
ทำงาน ฯลฯ

การเรียนโดยการให้มีส่วนช่วยงานของสังคมนี้ เพื่อฝึกความรับผิดชอบ
และหัดให้อยู่ใกล้ชิดกับประชาชน กิจการในสังคมที่เคยว่ารัฐทำไม่ไหวเพราะ
ไม่มีเงินจ้างคนทำก็จะสำเร็จลุล่วงไปได้ โดยวิธีประหยัดด้วยแรงนักเรียนจาก
การ “ศึกษา” ในแนวใหม่

เรื่องของศีล สมาธิ ปัญญา ต้องถือเป็นหัวใจของการศึกษา

วรรณกรรมเป็นสิ่งที่มียุทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของประชาชนอย่าง
สำคัญ ควรช่วยกันส่งเสริมวรรณกรรมที่มีคุณค่าต่ออุดมการณ์ และทำลาย
วรรณกรรมที่ส่งเสริมความชั่ว

๑๐. ศาสนา

ศาสนาเป็นกำลังสำคัญที่จะช่วยพัฒนาสังคม เพราะสังคมในอุดมคติของ
เราต้องมีจริยธรรมและศาสนาธรรมเป็นแกนกลาง

มีผู้คิดว่า **พระพุทธศาสนาขัดขวางความเจริญของสังคม** เพราะทำให้
เฉยเมยไม่ขวนขวาย

ซึ่งไม่เป็นความจริง

พระพุทธศาสนาสนับสนุนการเข้ากระทำ (กรรม) ในสิ่งที่ดีงาม แต่ไม่สนับสนุนให้กระทำด้วยกิเลส (โลภ โกรธ หลง)

มีผู้เข้าใจผิดว่า ถ้ากิเลสน้อยจะทำให้ชวนขวยน้อย

ดูพระพุทธองค์และพระอรหันตสาวกเป็นตัวอย่าง ทรงหมดกิเลสแล้วโดยสิ้นเชิง แต่กลับทรงชวนขวยเป็นอย่างยิ่งเพื่อประโยชน์ของสังคม

การที่ทำอะไรด้วยอำนาจของกิเลสย่อมพาไปสู่ความเดือดร้อน ทั้งของตนและของผู้อื่น อย่างที่กำลังประสบกันอยู่ทั่วโลก

การที่มีกิเลสน้อยจะทำให้สามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้ดีขึ้นเพราะไม่เป็นที่ห่วงผลประโยชน์ของตนเอง

ในระยะหลังบทบาทของสถาบันสงฆ์ในสังคมไทยในฐานะเป็นผู้นำทางปัญญาได้ลดน้อยถอยลงเหลือแต่พิธีกรรมเป็นสำคัญ ยังไม่สายเกินไปที่ทั้งสงฆ์และฆราวาสจะร่วมกันฟื้นฟูบทบาทที่เป็นสาระอันแท้จริงของสถาบันสงฆ์ในการแก้ปัญหาของสังคม

พระจะต้องเข้าใจปัญหาของชาวบ้าน ฝึกความสามารถในวิธีการเทศน์ การสอนให้เข้าใจง่าย สามารถนำประชาชนออกสู่แสงสว่าง ตามนัยแห่งศีลสมาธิ ปัญญา

ไม่ส่งเสริมให้ประชาชนงมงาย ไม่เกลือกกลั้วอยู่กับลาภ ยศ สักการะทางวัตถุ อันจะเป็นเหตุต้องให้ประจบเอาใจฆราวาสที่มีอำนาจและมีเงินมาก ไม่สามารถสั่งสอนเขาได้ ตรงตามแนวแห่งความถูกต้อง

พระอาจช่วยสอนหนังสือแก่นักเรียน พระอาจช่วยให้การอบรมในเรื่องของศีล สมาธิ ปัญญา พระอาจร่วมประชุมปรึกษาหารือกับฆราวาสเพื่อแก้ปัญหาของชุมชน เพราะปัญหาเกี่ยวกับชีวิต การศึกษา และศาสนาเป็นเรื่องที่ไปด้วยกันหรือเรื่องเดียวกัน

๑๑. สถาบันพระมหากษัตริย์

เอกลักษณ์อย่างหนึ่งของไทยคือความรักของประชาชนที่มีต่อองค์พระมหากษัตริย์

ในระยะหลัง มีคนไทยบางคนที่เป็นศิษย์มาจากต่างประเทศเกิดสงสัยขึ้นมาว่า สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสิ่งจำเป็นหรือฟุ่มเฟือยสำหรับสังคมไทย

เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องพิจารณาให้ทั่วตลอดตามความเป็นจริง

ประเทศใดที่ประชาชนแตกแยกกันมากไม่มีจุดรวมร่วมใจย่อมมีความวุ่นวายโกลาหลและแก้ปัญหาได้ยาก

แม้ประเทศที่เรียกว่าประชาธิปไตยที่มีประธานาธิบดีเป็นประมุขฝ่ายบริหารก็อาจเกิดปัญหาได้มาก

ในเมื่อต้องมีการหาเสียงแข่งขันกันเป็นประธานาธิบดี ก็ต้องมีการโจมตีใส่ร้ายกัน เมื่อได้รับการเลือกตั้งความเกลียดชังของกลุ่มตรงข้ามก็ยังมิอยู่ ยิ่งถ้าการหาเสียงเลือกตั้งต้องใช้เงินมาก ต้องเป็นหนี้บุญคุณกับพ่อค้า ต้องตอบแทนบุญคุณกันหรือมีการกระทำที่ส่อไปในทางไม่สุจริต ประธานาธิบดียิ่งไม่มีบารมีให้คนทั้งชาติรักนับถือ ไม่สามารถเป็นจุดรวมวิญญูณของคนในชาติที่จะให้เกิดความรัก ร่วมใจที่จะจัดปัดเป่าปัญหาในสังคมได้

ประเทศไทย โชคดีมหาศาลที่มีพระมหากษัตริย์ที่ทรงทศพิธราชธรรม และทรงพระปรีชาสามารถ

ความรักของประชาชนที่มีต่อพระเจ้าอยู่หัว และความรักของพระเจ้าอยู่หัวที่มีต่อประชาชนนั้น เป็นพลังอันยิ่งใหญ่ที่ช่วยป้องกันเหตุร้าย และแก้ไขวิกฤตการณ์ในสังคมไทยตลอดมา ถ้าไม่มีพระเจ้าอยู่หัว คนไทยคงแตกแยกกันจนปั่นป่วน และเกิดโกลาหลต่าง ๆ ในสังคม

ขณะนี้จิตใจของชาวไทยรวมกันอยู่แน่นแฟ้นที่พระเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นพลังที่หาได้ยากแม้ในประเทศต่าง ๆ ควรถือเป็นโชคดี เพราะพลังอันนี้แหละ ถ้า

ใช้ให้ถูกต้องจะสามารถผลักดันสังคมไทยไปสู่อุดมการณ์อย่างยากที่ประเทศอื่น ๆ จะทำได้สำเร็จ

ทุกฝ่ายที่รักพระเจ้าอยู่หัวจะต้องแปลความรักนั้นออกเป็นประโยชน์เพื่อประชาชน

ถ้ารักพระเจ้าอยู่หัวจะต้องตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต

ถ้ารักพระเจ้าอยู่หัวจะต้องเมตตาสงเคราะห์เกื้อกูลกัน

ถ้ารักพระเจ้าอยู่หัวจะต้องช่วยกันสละความเห็นแก่ตัว สร้างระบบที่ประชาชนผู้ยากจนเป็นจำนวนมากจะครองชีพอยู่ได้โดยมีศักดิ์ศรี

ถ้ารักพระเจ้าอยู่หัวจะต้องช่วยกันสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมที่เต็มไปด้วยศีลสัตย์

ฯลฯ

มิใช่รักพระเจ้าอยู่หัวเพื่อให้ได้เข้าใกล้ชิดพระยุคลบาทและหาผลประโยชน์เข้าตนเองในทางต่าง ๆ

๑๒. ปัญหาผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์

ปัญหาเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญและใหญ่มาก จะต้องพิจารณากันด้วยความรอบคอบ

ขณะนี้คนไทยกำลังแข่งฆ่ากันเอง ทั้งในภาคเหนือ อีสาน ภาคใต้ และจุดอื่นๆ ของประเทศ

ที่เรียกว่า “ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์” นั้น มีทั้งคนไทยที่นิยมอุดมการณ์ของลัทธิคอมมิวนิสต์ที่ส่วนหนึ่งไปได้รับการฝึกมาจากนอกประเทศ

มีคนไทยอีกส่วนหนึ่งที่ยังไม่ใช้คอมมิวนิสต์ แต่เข้าป่าจับอาวุธเพราะไม่พอใจสภาพปัจจุบัน

และมีคนไทยอีกส่วนหนึ่งที่ถูกยัดเยียดกล่าวหาว่า เป็นคอมมิวนิสต์โดยเจ้าหน้าที่รัฐบาล

มีการสู้รบกันในป่าและในหมู่บ้าน โดยใช้อาวุธร้ายแรง ฝ่ายผู้ก่อการฯ มีการติดต่อและรวมพลได้รวดเร็ว สามารถทำร้ายฝ่ายบ้านเมืองและถึงกับตัดขาดหมู่บ้านบางแห่งออกจากฝ่ายรัฐบาล และคุณจะมีจุดมุ่งหมายที่จะตัดประเทศไทยให้ขาดเป็น ๒ หรือ ๓ ส่วน

เจ้าหน้าที่ทหารตำรวจต้องออกไปตั้งกองกำลังอยู่ตามป่าตามเขาประสบความลำบากและเสี่ยงอันตรายอย่างยิ่ง เพื่อสกัดกั้นการก่อการร้าย ในปีหนึ่งๆ ทหาร ตำรวจ และประชาชน ต้องเสียชีวิตไปเพราะการสู้รบกันเองเป็นจำนวนมาก

นับเป็นเรื่องที่น่าสงสารและน่าเสียดายที่คนไทยด้วยกันเองต้องจับอาวุธเข้าประหัตประหารเพราะความขัดแย้งกันทางความคิดเห็น

เรื่องนี้ถ้าไม่ได้รับการแก้ไขโดยถูกต้องจะเป็นเรื่องที่ลุกลามใหญ่โตต่อไปเป็นแน่นอน ถ้าสงครามกลางเมืองเพิ่มความรุนแรงและเรื้อรังต่อไป ประเทศจะประสบความยากลำบากต่อไปทั้งทางเศรษฐกิจและจิตใจ ประชาชนที่ไม่พอใจรัฐบาลจะทวีจำนวนยิ่งขึ้น

จากประสบการณ์ในต่างประเทศ การขัดแย้งกันเช่นนี้ยากที่จะยุติด้วยการใช้กำลังปราบปราม สงครามในเวียดนามซึ่งเรื้อรังและรุนแรงอย่างยิ่ง สหรัฐฯ ซึ่งมีกำลังอาวุธยุทธโศปกรณ์และอำนาจทางเศรษฐกิจสูงสุดในโลกยังไม่สามารถจะเผด็จศึกได้

ในขณะที่เดียวกันทางฝ่ายบ้านเมืองของเราก็ไม่อาจเปรียบเทียบกับเวียดนามใต้ได้ เพราะจิตใจของฝ่ายต่าง ๆ ยังรวมกันแน่นแฟ้นที่องค์พระมหากษัตริย์และสถาบันทางศาสนา

ฉะนั้นการสู้รบกันในประเทศไทยอาจยืดเยื้อยิ่งกว่าในเวียดนามใต้ก็ได้

ถ้ามีทางที่จะยุติการสู้รบระหว่างพี่น้องไทยด้วยกันโดยสันติวิธีและโดยเร็วที่สุดได้ ย่อมเป็นการดีกว่าแน่นอน

รัฐบาลน่าจะเปิดการเจรจาทำความเข้าใจกับฝ่ายที่จับอาวุธต่อต้านอย่างจริงจังว่า บัดนี้ได้เปลี่ยนรัฐบาลใหม่แล้วและรัฐบาลใหม่มีนโยบายที่จะแก้ไขความยากลำบากของราษฎรต่างกับรัฐบาลที่แล้วอย่างใดบ้าง

ฝ่ายผู้อยู่ในป่าก็จะต้องตระหนักว่า มีทหาร ตำรวจ นักศึกษา ประชาชนจำนวนมากซึ่งหัวเห็ดตีนขาดก็จะไม่ยอมให้มีการทำลายสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันทางพระศาสนา คงจะต้องต่อสู้กันอย่างสุดฤทธิ์

พวกอยู่ในเมืองที่ทำการกดขี่ขูดรีดประชาชนก็พึงทราบของท่านเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้เกิดยุคเจริญขึ้น ถึงเวลาแล้วที่กลับตัวเสียใหม่

ถ้าตกลงกันได้ว่าจะมีการบูรณะประเทศ เพื่อประโยชน์สุขของมวลราษฎรทั่วประเทศอย่างจริงจังและรวดเร็ว โดยเทิดทูนสถาบันหลักของชาติ คือศาสนา และพระมหากษัตริย์ บ้านเมืองจึงจะสงบสุขและเจริญ

การสนับสนุนให้ชุมชนชนบทสามารถเลี้ยงและปกครองตัวเองได้ตั้งได้กล่าวแล้ว และการใช้วิธีเปิดการเจรจากันด้วยความจริงใจทั้งในและนอกประเทศ น่าจะเป็นกุญแจสำคัญในการแก้ปัญหาเรื่องผู้ก่อการร้าย

๑๓. ปัจฉิมพากย์

สังคมไทยนั้นมีความดี ความน่ารัก และพลังที่ซ่อนเร้นอยู่อย่างมาก แต่ที่ต้องทรุดชวเนไปเพราะความสะดุ้งหวาดผวาเมื่อกระทบเข้ากับอารยธรรมวัตถุนิยมอย่างจัง

ถ้าตั้งตัวได้ ได้คิด เข้าใจเหตุผล น่าจักใช้สามัคคีธรรมที่รวมกันอยู่ที่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และความสัมพันธ์อันแนบแน่นกับสถาบันทางพระศาสนา สละความเห็นแก่ตัว ช่วยกันแก้ปัญหา สร้างสรรค์ชีวิตใหม่ สังคาใหม่ ให้ประเทศไทยเป็นดินแดนที่ประชาชนมีความสุขโดยทั่วตลอดเปี่ยมพร้อมด้วยความยุติธรรมและเมตตาธรรม มีการปกครองโดยธรรมาธิปไตย มีจริยธรรมและศาสนาธรรมเป็นแกนของชีวิตแทนที่วัตถุนิยม

ขอให้สัจธรรมของไทยเผยแพร่ไปช่วยมวลมนุษยชาติทั่วโลก ซึ่ง
ประสบความสำเร็จทุกขั้นทุกขั้น

ลงในหนังสือสังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับที่ ๑ ปีที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๑๗